

რწმენის საკითხი იუსუფ იდრისის ნოველებში

ცნობილი ეგვიპტელი ნოველისტი იუსუფ იდრისი (علي يوسف سيد يوسف إدريس) 1927 წელს ალ-შარკიას გუბერნიის პატარა სოფელ ალ-ბაირუმში დაიბადა. 1945 წელს საშუალო სკოლის საუკეთესო შედეგებით დამთავრების შემდეგ სწავლა კაიროს უნივერსიტეტის სამედიცინო ფაკულტეტზე გააგრძელა. იმ დროისათვის უნივერსიტეტი პოლიტიკური მღელვარების ცენტრად ქცეულიყო და მნიშვნელოვან როლს ასრულებდა რევოლუციურ მოძრაობაში. ბევრი სხვა ნიჭიერი ახალგაზრდის მსგავსად იდრისიც ენთუზიაზმით გადაეშვა შეთქმულებების, საიდუმლო ოპერაციებისა და ძალისმიერი მოქმედებების სამყაროში. იდრისის სამწერლობო კარიერა 1950-იანი წლებიდან დაიწყო. ის წერდა სხვადასხვა პერიოდული გამოცემისთვის, მაგ. „ათ-თაჰირი“¹, „ალ-მისრი“², გახდა „რუზ ალ-იუსუფის“ ლიტერატურული განყოფილების რედაქტორი. ამასთანავე აქტიურად იყო ჩართული პოლიტიკურ ცხოვრებაშიც და ყველაფერთან ერთად არც სამედიცინო მოღვაწეობას ივიწყებდა. სახელმწიფო გამოცდების ჩაბარების შემდეგ სამედიცინო პრაქტიკას გადიოდა „კასრ ალ-აინის“ საავადმყოფოში. მოგვიანებით მან გახსნა კლინიკა ბულაკში – კაიროს ღარიბ რაიონში. იდრისი სხვადასხვა სოციალურ თანამდებობაზეც მუშაობდა: იყო სამედიცინო მრჩეველი მუნიციპალურ დეპარტამენტში, კაიროს გუბერნიის სამედიცინო ოფიცერი, მუშაობდა სოციალურ საქმეთა სამინისტროში, ასევე იყო სანიტარული ინსპექტორი კაიროს სხვადასხვა უბანში.

იუსუფ იდრისის პირველი კრებული „უიაფესი ღამეები“ (أرخص ليالي) 1954 წელს დაიბეჭდა და მწერალს ეგვიპტის ერთ-ერთი წამყვანი ნოველისტის სახელი მოუპოვა. იგი არ შემოიფარგლა ნოველებით, მალე რომანებიც გამოჩნდა. 1957 წელს კი შედგა იდრისის, როგორც დრამატურგის, დებიუტი ორი ერთმოქმედებიანი პიესით: „ბამბის მეფე“ (ملك القطن) და „ფარაჰათის რესპუბლიკა“ (جمهورية فرحات). მიუხედავად ასეთი წინსვლისა და წარმატებისა, 1960-70-იანი წლები მწერლისათვის შემოქმედებითი და ფიზიკური კრიზისის პერიოდი აღმოჩნდა. 1967 წლიდან იდრისს პერიოდულად უხდებოდა დაპირისპირება ხელისუფლებასთან. მისი ნოველა „სიცრუე“ [الخداع, 1969] კი „ალ-აჰრამიდან“ გათავისუფლების მიზეზი გახდა. ახალი ნოველების რაოდენობამაც იკლო. მიზეზი ნაწილობრივ იმედგაცრუება და დეპრესია იყო, რომელსაც თან ახლდა შემოქმედებითი უნაყოფობის ხანგრძლივი პერიოდი. შრომისუნარიანობის გაძლიერების მიზნით დაიწყო ნარკოტიკების საკმაოდ დიდი დოზით მიღება. დიდი ეგვიპტელი ნოველისტი 1991 წელს ლონდონის საავადმყოფოში გარდაიცვალა. ასე დასრულდა იუსუფ იდრისის მშფოთვარე ცხოვრება, რომელსაც მაჰმუდ ფაუზი ვულკანს ადარებს თავის წიგნში „იუსუფ იდრისი ვულკანის კრატერზე“³.

როგორც აღვნიშნეთ, იუსუფ იდრისი ლიტერატურულ ასპარეზზე 1950-იან წლებში გამოჩნდა. მწერლის კალამს ნოველების, რომანებისა და პიესების გარდა ბევრი სტატია და ესსე

¹ التحرير - 1. განთავისუფლება, 2. რედაქტირება

² المصري - ეგვიპტელი, ეგვიპტური

³ იხ. ფაუზი 1991.

ეკუთვნის. იდრისმა განსაკუთრებულ წარმატებას მიაღწია, როგროც ნოველისტმა, ამ ჟანრის ლიდერად იქნა აღიარებული მეორე მსოფლიო ომის შემდგომ თაობაში. ეგვიპტელი კრიტიკოსები თვლიან, რომ იდრისამდე ეგვიპტეს არ ჰყოლია მსგავსი ნოველისტი. მან პატარა იუმორისტული საყოფაცხოვრებო ისტორიები სრულყოფილ მხატვრულ ნაწარმოებებად აქცია. მათში ასახულია საზოგადოებრივი ცვლილებების მთელი ეტაპი. მისი შემოქმედება მჭიდროდაა დაკავშირებული დროის ცვალებადობასთან, საზოგადოების განვითარების ტენდენციებთან [9:284]. იდრისის ნაწარმოებებში განსაკუთრებული თანაგრძნობა ჩანს უბრალო ეგვიპტელი ხალხისადმი. მან სცადა თავის მოთხრობებში დაეხატა ეგვიპტელი ადამიანის ნამდვილი სახე.

იუსუფ იდრისის ნაწარმოებები თემატურად საკმაოდ მრავალფეროვანია, მათში ასახულია ეგვიპტური ცხოვრების თითქმის ყველა მხარე. 1950-იანი წლების განმავლობაში იდრისის ნაწარმოებები რეალისტური ხასიათისაა. მის ნოველებში ზედმიწევნითაა აღწერილი ეგვიპტის საზოგადოების მდგომარეობა სოფლად თუ ქალაქად. საზოგადოების დაბალი ფენების მკაცრი, დაუნდობელი ბრძოლა გადარჩენისათვის. იდრისი ნათლად გადმოგვცემს ქალაქისა და სოფლის ცხოვრების ძირითადად უცვლელ, თუმცა საწინააღმდეგო ხასიათის ღირებულებებს. ადრეულ მოთხრობებში ჩანს ავტორი, რომელსაც უყვარს ადამიანები, განიცდის მათ ტკივილს და ცდილობს იპოვოს გამოსავალი [1: 107]. ამ პერიოდის რეალისტურ ნაწარმოებებში ჩანს ერთგვარი თანაგრძნობა და სიბრაალული, რასაც თან ახლავს ოპტიმიზმი და იუმორი.

1960-იანი წლების დასაწყისისთვის მის ნაწარმოებებში ცვლილება შეინიშნება, იცვლება მისი მხატვრული სტილი. სიმბოლიზმი, რომელიც ადრეც გვხვდებოდა, თუმცა შეზღუდულ ფარგლებში, ახლა უფრო შესამჩნევი ხდება და ამასთანავე, შეინიშნება სიურრეალიზმის გავლენაც. უნდა აღინიშნოს, რომ ეს ცვლილება მკვეთრი ხაზით არ არის გამოყოფილი რეალისტური მოთხრობებიდან, ახალი ელემენტები თანდათან ჩნდება. მწერალი ფართოდ იყენებს სიზმრებსა და ფანტაზიებს გვიანი პერიოდის ნოველებში. მოგვიანებით მის ნაწარმოებებში ილუზია და რეალობა, სიზმარი და ფაქტები მეტად ირევა ერთმანეთში. გმირებისთვის სულ უფრო რთული ხდება რეალობასთან დაბრუნება. სიზმარი აღმოჩენების საშუალებად იქცევა. ავტორი აღარ გვაწვდის ფაქტების აღწერას, ის ახლა ქმნის რეალური სამყაროს პარალელურ ახალ მხატვრულ სამყაროს, რომელიც მდიდარია შინაგანი ლოგიკითა და ორიგინალობით. შესაძლოა, ასეთი ცვლილება მისი შემოქმედების განვითარების ბუნებრივ პროგრესს წარმოადგენს. კრიტიკოსთა აზრით, იდრისის ცხოვრებაში ჩანს ბევრი ისეთი ფაქტი, რასაც შეეძლო სიურრეალიზმისკენ მისი გადასვლა განეპირობებინა. აღსანიშნავია, რომ სიურრეალიზმი არ არის მხოლოდ ენა სრული თავისუფლებისა, ამასთანავე, იდეალური ენაა კრიზისში მყოფი ინტელექტუალისთვის. სიურრეალიზმი სთავაზობდა რეალობის აღქმის, ატანის ახალ გზას, დამყარებულს სხვა ლოგიკაზე.

იდრისის შემოქმედების ამ სტილისტურ ცვლილებას თან ახლავს ერთგვარი თემატური ცვლილებაც. „მწერალმა მიატოვა ბავშვების, ახალგაზრდებისა და მოხუცების სამყარო და გადავიდა სხვა სამყაროში. ეს სიკვდილის სამყაროა. მწერალი ბოლოს შევიდა იმ სამყაროში, სადაც უხვადაა პრობლემები და მიზეზები ფიქრისათვის, სავსეა დაპირისპირებებით“ – წერს ალი ალ-რაყი [10: 88]. ახლა მწერალი განიხილავს ისეთ ფილოსოფიურ საკითხს, როგორცაა ადამიანისა და სამყაროს კავშირი. აბდ ალ-ჰამიდ ალ-კიტტი თავის ნაშრომში თავად მწერლის სიტყვების ციტირებას ახდენს. იდრისი აღნიშნავს: „დიდი ხელოვანი ვერ მოექცევა ჩარჩოებში. მან უნდა განიხილოს ადამიანის ბედის ფილოსოფიური პრობლემა, ადამიანისა და სამყაროს

ურთიერთობის პრობლემა. ასევე სხვა ძირითადი საკითხები, რის წინაშეც ადამიანი საუკუნეების მანძილზე აღმოჩნდა“ [5: 147-148]. ამდენად თავად მწერალიც ყურადღებას ისეთ საკითხებზე ამახვილებს, როგორცაა ცხოვრების სიცარიელე და აბსურდულობა, მარტოობა და იზოლაცია, უსაფრთხოების განცდის დაკარგვა, წინააღმდეგობა საზოგადოებასა და პიროვნებას შორის.

აღნიშნულ საკითხებთან ერთად იუსუფ იდრისი საკუთარ ნაწარმოებებში ბევრ შეკითხვას სვამს რელიგიისა და ადამიანთა რწმენის შესახებ. მაგალითად ნოველა „შაიხ-შაიხა“ საყურადღებოა რელიგიური საკითხების განხილვის თვალსაზრისითაც. აქ აღწერილი უჩვეულო არსება, გაურკვეველი წარმოშობისა და საშიში გარეგნობის მიუხედავად, მაინც მიღებულია ადამიანებს შორის. მისი დეფორმირებული სახე ღვთის ნების ერთგვარი გამოხატულებაა, რასაც ვერავინ შეეკამათება, რადგანაც მისია სამყარო, სადაც ყველას აქვს უფლება, იცხოვროს. ხალხს შაიხ-შაიხასადმი განსაკუთრებული დამოკიდებულება აქვს. როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მას შეეძლო ყველგან შესვლა, ყველაფრის გაკეთება, მოსმენა და დანახვა. მას ხან შეიხ მუჰამადს, ხან კი შეიხა ფატიმას უწოდებენ. აქ მოციქულისა და მისი ქალიშვილის სახელებთან ვხედავთ კავშირს. ასევე აღსანიშნავია, რომ ის მეჩეთთან ცხოვრობს. მისდამი ხალხის დამოკიდებულება, მისი ყოვლისმომსწრეობა, სახელი, საცხოვრებელი ადგილი მიუთითებს, რომ ეს არარეალური არსება ღმერთის ერთგვარი სახეა ხალხს შორის. გავრცელებული ჭორი და მისი უცვარი გაუჩინარება ადამიანებში შიშს იწვევს. როდესაც იგი კვლავ გამოჩნდება და მის სახეზე დამცინავ გამომეტყველებას შენიშნავენ, ადამიანები საბოლოოდ შეშფოთდებიან, მიხვდებიან, რომ ისინი გააშიშვლეს, რომ არ შეეძლოთ ეცხოვრათ მის ჩრდილში, ვის წინაშეც სრულიად შიშვლები იყვნენ.

„ისინი შაყხ-შაყხას წინაშე შიშვლები იყვნენ. [...] ისინი ვერასდროს იცხოვრებდნენ ერთ სოფელში იმ ადამიანთან ერთად, ვინც მათზე ყველაფერი იცოდა“ [2: 30];

"أنهم أمام الشيخ شيحة عرايا ... وأنهم أبدا لا يستطيعون أن يحيوا في بلدة واحدة معه، مع إنسان يعرف عنهم آل شيء"

სასტიკი დასასრული გარდაუვალი იყო, მას ქვებით ჩაქოლილს იპოვიან. ამ ნოველაში ავტორი ეხება ადამიანთა რწმენას, რამდენად წრფელია იგი. თუ ადამიანს არ შეუძლია მშვიდად იცხოვროს უბრალო არსებასთან, რომელიც ყოვლისმომსწრეა, მაშინ როგორ შეძლებს, იცხოვროს ყოვლისმცოდნე და ყოვლისშემძლე ღმერთთან?

ადამიანის რწმენაში არსებულ მუდმივ ეჭვზე ჩვეული ირონიით იდრისი სხვა ნოველებშიც მიუთითებს. მოთხრობაში „ძროხის სურა“ (سورة البقرة) [3: 121-129] მოგვითხრობს გლეხზე, რომელმაც ძროხა იყიდა და სოფელში მიჰყავს. გზა დამღლელი და აუტანელი აღმოჩნდება, რადგანაც ყველა გამვლელი ეკითხება ძროხის ფასს. მისი პასუხი, რომ გადაიხადა 87 ფუნტი და 25 ყურუმი და 10 ყურუმიც შუამავალს მისცა, არავის სჯერა, ყველა ეჭვით უყურებს, ნიშნისმოგებით ეუბნებიან მრავალმნიშვნელოვან ფრაზებს. გლეხი ბოლოს მოთმინებას კარგავს და გიჟივით გაჰყვრის ძროხის ფასს. ამ ნოველაში ავტორი წარმოგვიდგენს ეგვიპტელ გლეხთა ცნობისმოყვარე და ეჭვიან მენტალიტეტს, მათ უბრალო და უდავო ფაქტიც კი არ სჯერათ ადვილად. იუსუფიდრისი კიდევ ერთხელ მიუთითებს ადამიანთა ურწმუნოებაზე. მათ არ შეუძლიათ დაიჯერონ უბრალო სიმართლე, ძროხის ფასი და როგორ შეძლებს ასეთი ხალხი, ირწმუნოს რელიგიური ცნებები. მოთხრობის სათაური აღებულია ყურანის მეორე სურიდან (سورة البقرة), რომელშიც ასახულია ყურანის ძირითადი სწავლებანი. სურის სათაური კი უკავშირდება 67-71 აიებს, სადაც მოთხრობილია იგავი იმის შესახებ, თუ როგორ არ სურდათ ებრაელებს, დამორჩილებოდნენ მოსეს და შეეწირათ ძროხა

ღმერთისთვის, დასვეს უამრავი შეკითხვა და ამით თავიანთი ურწმუნოება გამოამჟღავნეს [6: 30].

აქვე უნდა განვიხილოთ იუსუფ იდრისის შემოქმედების კიდევ ერთ მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც ასევე რელიგიურ თემატიკას უკავშირდება - ეს არის სიცოცხლის, სიკვდილისა და აღდგომის თემა, მათი ურთიერთკავშირი. სწორედ ამ საკითხებს ეხება ნოველა „სული ტკბილია“ (حلاوة الروح) ([3: 77-86]. მოთხრობაში აღწერილია ადამიანის დახრჩობის სცენა. იგი ზღვაში იხრჩობა და ეს მხოლოდ ერთი წუთის განმავლობაში გრძელდება. ბანაობისას მას წყალი ნაპირიდან შორს გაიტაცებს და როდესაც მიხვდება, რომ იხრჩობა, ყველაფერი ერთად იჩენს თავს - უამრავი განცდა, ემოცია, შიში, ბრძოლა და დანებება. ბოლოს, როდესაც ღონეს კარგავს, მას მოულოდნელად ქალი გადაარჩენს. იდრისი თითქოს სიცოცხლის ყველა განცდას გვიჩვენებს ერთი წუთის მანძილზე, ერთი წუთისა, რომელიც დაუსრულებლად მეორდება ადამიანის ცხოვრებაში. ეს განცდები დაჭერილია სიკვდილ-სიცოცხლის ბრძოლისას, რასაც ერთგვარი მეორედ დაბადება მოჰყვება და რაც ქალთან არის დაკავშირებული. ამ ერთ წუთში მთხრობელი იხსენებს მთელ ცხოვრებას. სიკვდილ-სიცოცხლის ზღვარზე იღვიძებს მის არაცნობიერში დამარხული ინსტინქტები: თავის გადარჩენის ინსტინქტი და ამავე დროს თვითგანადგურების ინსტინქტი – სიკვდილის სურვილი. დახრჩობისას იგი უკეთ შეიცნობს საკუთარ თავს. ნოველაში თხრობის ხაზი გმირის ცნობიერებაში მიმდინარე აზრების ნაკადს მიჰყვება.

ყურადღება უნდა მიექცეს წყლის სიმბოლურ ხასიათს. წყალი არის სიცოცხლის საწყისი. იგი წარმოდგენილია როგორც არსებობის, სამყაროს პოტენციალის რეზერვუარი. ისლამში წყალი ტრადიციულად ასოცირდება სამოთხის ნეტარებასთან. ბუნებრივია, უდაბნოს მკვიდრისთვის წყალი სიცოცხლესა და ნაყოფიერებას უკავშირდება. უამრავი მითი თუ ლეგენდა ეხება წყალს, წყლის სიღრმეებს. ამ ლეგენდებში სიკვდილი და მეორედ დაბადება ყოველთვის ურთიერთკავშირშია, რაც გარკვეულ გარდასახვას გამოხატავს. (მაგ.: მითი ოსირისის შესახებ) სწორედ ასეთ შეხედულებას ვხვდებით იდრისის ნოველაშიც.

ნოველა „ის“ (هي) ზედაპირულად არის ოცნება არაორდინალურ სექსუალურ ურთიერთობაზე, რომელიც მწარე იმედგაცრუებით მთავრდება. თუ ღრმა შინაარსს დავაკვირდებით, დავინახავთ, რომ მოთხრობა სიცოცხლის, სიკვდილისა და აღდგომის ერთგვარი ავტორისეული გააზრებაა. სიზმრის დასაწყისში მთხრობელი ცოცხალია. მას იდუმალი ხმა ეუბნება, რომ შეხვედრა აქვს ქალაქში. იგი მიდის კაიროს ერთ-ერთ მოედანზე 'ათაბაზე. სიტყვა „ათაბა“ (أتاب) სალიტერატურო არაბულ ენაზე ზღურბლს ნიშნავს. მოედნის აღწერისას ავტორი აღნიშნავს, რომ ესაა ძველი შენობებით გარშემორტყმული შეხუთული ადგილი. აქ ისეთი სუნია, „თითქოს საფლავები გახსნეს ასი წლის შემდეგ“ (رائحة الزمن كجو مقبرة) ([3: 131]. ეს სურათი კი განკითხვის დღის ასოციაციას იწვევს. ნოველა გრძელდება იმით, რომ მთხრობელი თითქოს გარდაიცვალა. მისი სხეული ლურჯი და ყვითელი ორნამენტებით მორთული მანქანით მიაქვთ. ცისფერი და ყვითელი ასოცირდება ცასთან და მზესთან. მძლოლი ატყობინებს, რომ „ის“ ელოდება. მისი მგზავრობა ალ-მუკატამის მთისაკენ დახატულია, როგორც საიქიოში გამგზავრება. გზა არ არის რეალური, თითქოს ეს ესაა დააგესო და გავლის შემდეგ ისევ ქრება. როდესაც მთის წვერს მიაღწევენ, გმირი მანქანიდან გადმოვა და უდაბნოში აღმოჩნდება. ის დიდი

კარიბჭის წინ დგას, რომლის წინაც უდაბნოა, უკან კი ბაღი – ედემი. მთხრობელი მოლოდინით დგას მზის მცხუნვარების ქვეშ თავშესაფრისა და სასმელ-საჭმელის გარეშე. იგი ახლა მზის მოძრაობას აკვირდება:

„მზე ჩავიდა, მე დავიძინე; მე გავიღვიძე, მზე ამოვიდა; ჩავიდა ისევ და დავიძინე...“

[3: 134];

"... غابت الشمس، نمت، صحت، أشرق الشمس... غابت، نمت"

ეს შეიძლება დაკავშირებული იყოს სიცოცხლის, სიკვდილისა და აღდგომის გააზრებასთან ძველ ეგვიპტურ მითოლოგიაში. ძველი ეგვიპტური რწმენის მიხედვით, მზე, მზის ღმერთი მოგზაურობს ცაზე დღის განმავლობაში, შემდეგ ჩადის, კვდება, რათა კვლავ დაიბადოს. როდესაც კარი იღება, მთხრობელი შედის ილუზიის სამყაროში: გუავას ხეების ბაღში, სადაც უცნაური არსებები სახლობენ - მავთულითა და ძაფით აწყობილი ხის თოჯინები. უსმენს მათ საუბარს, როგორ აღწერენ ისინი „მას“, როგორც კლეოპატრასა და აფროდიტეს. ეს არარეალური ეპიზოდი ერთგვარი სიზმარია, რაც ნაწარმოების გმირს აფრთხილებს, რომ საგნები ყოველთვის არ არის ისეთი, როგორც გვგონია და როგორც ჩანს. შემდეგ ის შედის სალონში, სადაც მარტო ხალიჩა ერთი კვადრატული კილომეტრია. სამ კუთხეში სამი სკამია. ის ჩამოჯდება ყველაზე ახლო მდებარე სკამზე და ჩაეძინება. ბოლო ეპიზოდში მთხრობელი ხვდება „მას“ და საბოლოოდ აღმოჩნდება, რომ „ის“ საოცნებო ღმერთქალი კი არა, რაღაც არსებაა ცხოველის ნიშნებით. სურს გაიქცეს, მაგრამ კარი არსადაა, არ ჩანს უკან გასაქცევი გზა. მთხრობელის ოცნებები საშინელი იმედგაცრუებით მთავრდება. შესაძლოა, გმირის ოცნების იმედგაცრუებით დასრულება ერთგვარი ალეგორია იყოს ავტორის სკეპტიციზმისა სიკვდილის შემდეგ სიცოცხლესთან დაკავშირებით. შესაძლოა, იუსუფ იდრისი ფიქრობდეს, რომ სიკვდილის შემდეგ სიცოცხლე ტყუილს ეფუძნება ან საუკეთესო შემთხვევაში, სიკვდილამდელი ცხოვრების ანარეკლია.

ეს ნაწარმოებები, შეიძლება, გამოხატავდეს ავტორის სკეპტიკურ შეხედულებას ცხოვრებასა და რელიგიაზე. ის ფიქრობს, რომ ადამიანს არ შეუძლია, ღმერთთან რეალურ კავშირში იყოს. ადამიანები უფლის მცნებებს კაცთა კანონების შექმნისათვის დამხმარე საშუალებად იყენებენ. ნოველებიდან ჩანს, რომ ადამიანთა საზოგადოების მმართველი ნორმები მათივე მოთხოვნილებების სამსახურშია და ღმერთის კანონებს ეწინააღმდეგება. ნაწარმოებები შეიძლება ასახავდეს ავტორის შეხედულებას, რომ ადამიანების მოქმედებას დედამიწაზე მხოლოდ მათი არსებობისათვის საჭირო მოთხოვნილებები განსაზღვრავს. თუმცა, ასევე შეგვიძლია, ვივარაუდოთ, რომ მწერალი ადამიანებს მათი ურწმუნოების გამო აკრიტიკებს.

მიუხედავად ნაწარმოებების ასეთი შინაარსისა, მწერალი პირდაპირ არასდროს გამოხატავს საკუთარ პოზიციას რელიგიასთან დაკავშირებით. იდრისის რელიგიურ შეხედულებებზე საინტერესო ინფორმაციას გვაწვდის მონა მიხალი. როგორც ის წერს, იდრისს არასდროს განუცხადებია სახალხოდ, იქნებოდა ეს ინტერვიუ თუ ლექცია ან საუბრები, რელიგიასთან და რწმენასთან დაკავშირებით საკუთარი მოსაზრება. მას არასდროს უთქვამს რაიმე საკუთარ პოზიციაზე გარდა იმისა, რაც მისი თხზულებებიდან შეგვიძლია დავინახოთ [8: 147]. ამდენად, ძნელია გავაკეთოთ დასკვნა, ათეისტი იყო მწერალი თუ უბრალოდ ადამიანთა ურწმუნოებითა და თვალთმაქცობით იმედგაცრუებული.

საინტერესოა ის ფაქტიც, რომ მწერალი ხშირად მიმართავს ფოლკლორს. გარკვეულ ელემენტებს იყენებს ზღაპრებიდან, ხალხური თქმულებებიდან და ლეგენდებიდან. მის თხზულებებში მოთხრობილი ფანტასტიკური ამბების გარკვეული ნიშნები ზღაპრებისა და ლეგენდების თემებს უკავშირდება. მონა მიხალი მსგავსებას პოულობს იდრისის ზოგიერთი ნოველის თხრობის სტილსა და ზღაპრის თხრობას შორის. მაგალითად მოჰყავს ჩვენ მიერ ზემოთ განხილული ნაწარმოები „შაიხ-შაიხა“, კერძოდ კი, პირველი აბზაცი. აქვე დასძენს, რომ

იდრისი ფოლკლორსა და ლიტერატურას შორის ძალიან საინტერესო კავშირს ქმნის [8: 191-192].

როგორც განხილული მაგალითებიდან ჩანს, იუსუფ იდრისის ნოველები თემატურად საკმაოდ მარავალფეროვანია. იგი, როგორც ადამიანი, წერდა ადამიანთა მდგომარეობაზე, როგორც ეგვიპტელი – ეგვიპტის ყოფაზე ამახვილებდა ყურადღებას, როგორც ინტელექტუალი – ცხადად ასახავდა განათლებული ადამიანის პრობლემებს. მთელი მისი შემოქმედების ხასიათი, მასში მომხდარი ცვლილებები მწერლის პირად ცხოვრებას უკავშირდება. სოფელში ცხოვრების შთაბეჭდილებები, აქტიური სტუდენტობა, რევოლუციური მოღვაწეობა და სამედიცინო საქმიანობა – ყველაფერი აისახა მის ნაწარმოებებში. ტავა ჰუსაინი წერდა: „ის ექიმია და როცა წერს, ხელით ისე ეხება მნიშვნელობას, თითქოს ავადმყოფს სინჯავს და უნდა მიხვდეს, რა დაავადება აწუხებს მას. ჩვენამდე მოაქვს რეალობა ისე, თითქოს ავადმყოფობას აღწერს და აქვე გვიჩვენებს, რა წამალია საჭირო მისი განკურნებისთვის“ [11.:8]. თავად მწერალი კი საკუთარი შემოქმედების მიზანს ასე აღწერდა:

„მე არ შემეძინია ჩემი ადგილი, ჩემი განსაკუთრებულობა და არ შემეძლია ჩემი თავის შეცვლა. ყველაფერი, რაც შემეძლია არის ის, რომ მივინდო ჩემს მოწოდებას მთელი ძალით და გავაფართოვო ჩემს ირგვლივ არსებობის წრე. [...] ერთ დღეს მე ვიტყვი სიტყვას, რომელიც მისწვდება სადმე ვინმეს და ჩემი ტალღა სიტყვის ფორმით შეუერთდება მის ტალღას, რომ გაააქტიუროს ათასობით, მილიონობით ტალღა და მოხდეს რაღაც დიადი აფეთქება, რასაც ჯერ არასდროს მოუცავს კაცთა გულები“ [4: 39];

"أنا لا خلقت تخصصي أو إختياري ولا أستطيع أن أغير نوعيا أو عضويا نفسي، أل ما أستطيعه أن أعمل في اتجاهي بكلي موجاتي، وأن أوسع دائرة الوجود من حولي... ذات يوم سأقول أمة تصل إلى إنسان ما في مكان ما، وتلتحم موجتي على شكل الكلمة بموجاته التهاما ينشط آلاف وملايين ومليارات الموجات، ويتفجر الشيء الذي لم يكن خطر على قلب البشر."

ლიტერატურა:

1. აბუ ეოფ, عيد الرحمن (1991), يوسف إدريس وعالمه القصصي والروائي (القاهرة). 1991.
2. იდრისი თ.გ. დ. (დ.ბ. თ.), آخر الدنيا (مطبوعات مكتبة مصر، القاهرة: مكتبة مصر) .
3. იდრისი თ.გ. ზ. (დ.ბ. თ.), بيت من لحم (مطبوعات مكتبة مصر، القاهرة: مكتبة مصر) .
4. იდრისი თ.გ. ი. (დ.ბ. თ.), أقتلها (مطبوعات مكتبة مصر، القاهرة: مكتبة مصر) .
5. ალ-ჰამიდ عبد العظيم (1980), يوسف إدريس والفن القصصي (القاهرة: دار المعارف) . 1980.
6. კოენი 1992. Cohen-Mor, D. (1992), *Yusuf Idris, Changing Vision*, (Potomac: Sheba Press).
7. მიხაილი 1974. Mikhail, M.N. (1974), 'The Death of Religion in the Stories by Idrīs and Mahfuz', *Journal of Arabic Literature*, (V), pp.147-157.
8. მიხაილი 1990. Mikhail, M.N.(1990), 'Egyptian Tales of the Fantastic: Theme and Technique in the Stories of Yūsuf Idrīs', *Journal of the American Research Centre in Egypt*, Vol. 27, pp.191-198.
9. ალ-ნასაჰი თ.გ. (დ.ბ. თ.), إتهاهات القصة المصرية القصيرة (القاهرة) .
10. ალ-რაცი თ.გ. (დ.ბ. თ.), 'مع مجموعة جديدة من قصص يوسف إدريس مشكلة الموت والحياة في "شيخوخة بلا جنون"', *العامية والفصحى عند يوسف إدريس والأدباء الشبان'*, يوسف إدريس بقلم أبار الأدباء (القاهرة: مكتبة مصر) .
11. ჰუსაინი თ.გ. .10- ص (د.ب. ث.), يوسف إدريس بقلم أبار الأدباء (القاهرة: مكتبة مصر) .

Tamar Mosiashvili
Ilia State University

The Question of faith in the novels of Yusuf Idris

Abstract

Several novels of Idris and the range of religious-mystical issues in them are carefully discussed in the article.